

[Justitsministeren]

6 år, det nu drejede sig om, men jeg forstår, at fornuften har sejret i den socialdemokratiske gruppe. Det kan vi håbe på at den gør også ved andre lejligheder. Vi taler trods alt ikke forgæves i folketinget. Det kan knibe med at høre efter for nogle, det har vi konstateret ved mange lejligheder, der er også meget støj, men her er vi kommet med advarsler, og en ordfører – nu vil jeg gerne hylde ordføreren – står op her efter en forhandling ved anden behandling og siger, at nu har han taget sit standpunkt: de 6 år er slettet, nu er det en lille forhøjelse på et år, man vil tale om. Jeg synes virkelig, det har været en god dag i folketinget.

(Kort bemærkning).

Hans Hækkerup (S):

Jeg skal da gerne bekræfte over for justitsministeren, at i socialdemokratiet lytter vi til argumenter. Der var nogle, der under førstebehandlingen, bl.a. venstres ordfører i dette spørgsmål, kom med det glimrende forslag om obligatorisk konfiskation. Det har socialdemokratiet så sagt at vi synes er en god idé, og det er derfor, vi stiller vores ændringsforslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets tekst
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 om indsættelse af en ny paragraf efter teksten (der bliver § 1)
vedtoges med 59 stemmer mod 55; 7 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 1 angående titlen
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Anden behandling af lovforslag nr. L 178:

Forslag til lov om ændring af lov om restaurations- og hotelvirksomhed m.v.

Af Alice Faber (SF) m.fl.

(Fremsat 13/2 85. Første behandling 15/3 85. Betænkning 25/4 85).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

11) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 128:

Forslag til folketingsbeslutning om uddannelsesløn.

Af Erling Olsen (S) m.fl.

(Fremsat 16/4 85).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Forslaget fra socialdemokratiet tager udgangspunkt i en række betragtninger, som også regeringen på mange måder kan være enig i. Regeringen regner da også med selv

[Undervisningsministeren]

til efteråret at fremsætte forslag til en reform af uddannelsesstøtten.

Vi finder forslaget interessant og mener absolut, det er et studium værd. Vi agter at studere det grundigt med henblik på, om elementer af forslaget kan indgå i de tanker, vi selv arbejder med. Vi er altså for så vidt meget åbne.

Jeg må dog straks sige, at med hensyn til virkningen på den samlede efterspørgsel herhjemme tror vi ikke på, at der er neutralitet; det vil sige, at forslaget efter vores mening vil have en negativ effekt på betalingsbalancen, og det er klart, at jeg ikke kan give tilsgagn om noget, som har en sådan effekt. Jeg må indtil videre sige, at der skal være økonomisk neutralitet, før regeringen kan tilslutte sig nydannelser på dette felt som på så mange andre felter. Det er jo den måde, hvorpå vi sikrer den nødvendige disciplin i disse år, mens vi afvikler den store gæld fra de foregående år.

Udgangspunktet for forslagsstillerne er, at de uddannelsessøgendes levevilkår bør forbedres, at forældreafhængigheden bør ned sættes, at gennemførelse af studierne i højere grad bør ske uden supplerende erhvervsindkomster, og at der hurtigt er behov for forbedring af støttevilkårene, og samtidig at der i landets nuværende økonomiske situation ikke er råd til reformer, som fører til øgede offentlige udgifter. Det er disse forudsætninger, regeringen på mange måder er ganske enig i, også den sidste. Vi mener blot ikke, at denne sidste, hvis man tænker på efterspørgselsvirkningen, er overholdt.

Formålet med forslaget er at indføre en egentlig løn under uddannelsen svarende til den gennemsnitlige lærlingeløn, at gøre uddannelseslønnen i videre omfang end i dag uafhængig af forældreindkomsten og at gøre det administrativt enkelt og menneskevenligt. Og midlerne til at opnå disse mål er ifølge forslagsstillerne, at der indføres en såkaldt almindelig uddannelsesløn til erstatning for de nuværende stipendier og ungdomsydelser og adgang til udbetaling af en såkaldt forskudsløn, som skal tilbagebetales efter endt uddannelse inden for en maksimalt 10-årig periode. Tilbagebetalingen skal ske ved afkorting i indkomsterne, som overstiger den højeste dagpengesats. Forskudslønnen skal træde i stedet for de nuværende rentelettede statslån og de statsgaranterede studielån i

banker og sparekasser. Disse ordninger forudsættes at ophøre, og det hele tænkes finansieret gennem udstedelse af obligationer i et særligt uddannelseskreditinstitut, det såkaldte humankreditinstitut, og obligationerne tænkes garanteret af staten.

Som sagt kan regeringen tiltræde mange af de lige refererede betragtninger, men må selvfølgelig sætte spørgsmålstegn ved både det økonomiske, som jeg har nævnt, og også ved nogle af de midler, der foreslås.

I forhold til den nuværende ordning åbnes der mulighed for væsentlige forbedringer i de uddannelsessøgendes årlige rådighedsbeløb. Man forestiller sig, at uddannelsesløn og forskudsløn tilsammen ikke kan overstige 60.000 kr., mens egenindtægtsgrænsen foreslås sat til 104.000 kr. årligt. Denne grænse er jo under den nuværende ordning henholdsvis 40.000 kr og 50.800 kr.

De uddannelsessøgende vil altså kunne tjene det dobbelte, uden at der sker en nedtrapning i de offentlige ydelser. Jeg tror ikke, at det er på den måde, man får de uddannelsessøgendes erhvervsarbejde begrænset, og derved synes jeg der er en lille modstrid, i hvert fald i forhold til én af de målsætninger, der er stillet op.

En anden betænkelighed, man kan have ved forslaget, er den øgede mulighed for gældsætning og de dermed følgende mulige tab for staten i den sidste ende. Forslaget indeholder nemlig ved siden af gældsætningseffekten en meget stærk gældsanerings-effekt, især på grund af den foreslåede afviklingsmetode og afviklingstid på 10 år for forskudslønnen. Det må derfor betvivles, om forslaget i realiteten er statsfinansielt neutralt.

Afviklingstiden og reglerne for lønafkortningen vil kunne inspirere nogle til, måske af andre årsager end nød, at vente med at søge at tjene så meget som muligt, indtil lønafkortningsperioden er afsluttet. Der kan altså spekuleres i dette.

Den omfordeling af midlerne til fordel for ungdomsuddannelserne, som forslaget indebærer, er måske mindre rimelig. Uddannelsesstøtten er i forvejen i dag bedre for uddannelsessøgende i ungdomsuddannelserne, og der er efter min mening ingen grund til at gøre denne forskel større.

Regeringen vil nok i sit forslag i højere grad lægge vægt på at skabe incitament for

[Undervisningsministeren]

de uddannelsessøgende ved de videregående uddannelser til at effektivisere og afkorte deres studietider, sådan som det har været anbefalet af Knud Larsen-udvalget. Men som jeg sagde før, dette er i virkeligheden mindre detaljer. Det afgørende for regeringens stillingtagen er spørgsmålet om neutralitet både i forhold til statsfinanserne og i forhold til den samlede efterspørgsel herhjemme. Hvis nogen skal have større forbrug, bliver man nødt til i den nuværende situation at overveje, hvordan man så sikrer, at andre får et tilvarende mindre forbrug, og så skal vi for øvrigt finde ud af, hvem disse andre skal være. Det er jo det, der har at gøre med hele den måde, vi opkræver penge fra borgerne på.

Jeg kan derfor i dag kun give tilsagn om, at vi vil studere dette forslag meget grundigt; vi vil overveje at bruge nogle af tankerne og vil i øvrigt se frem til at drøfte vore egne tanker med socialdemokratiet til sin tid, sådan som vi her er villige til at gå ind på at drøfte socialdemokratiets tanker.

Connie Hedegaard (KF):

Det konservative folkeparti synes også, det er positivt, at vi her bliver præsenteret for nogle helt nye tanker, og så i en meget gennemarbejdet form. Vi synes, det er positivt, at vi er enige om de grundlæggende problemer og også, i hvert fald til en vis grad, om målet, nemlig at gøre de studerende i stand til at klare sig gennem deres studier på en nogenlunde rimelig og overskuelig måde økonomisk. Især synes vi, det er positivt, at det i bemærkningerne hedder, at socialdemokratiet erkender, at tiden er løbet fra de reformer, som hovedsagelig består i at øge de offentlige udgifter.

Men på trods af disse positive ting må vi erkende, at vi har store vanskeligheder med forslaget, som efter min mening ikke lever op til sine egne målsætninger. Jeg synes, det er tankevækkende, at det i et brev fra Studenterrådets uddannelsessekretær til mig i dag hedder, at som socialdemokratiets forslag ligger nu, vil der reelt være tale om en direkte forringelse af de studerendes vilkår, hvorfor Studenterrådet går imod dette forslag.

Det konservative folkeparti er enig i, at det er en god idé at koncentrere stipendierne – og vi bryder os ikke om at kalde det løn –

i de første år af et studium. Om det så skal være 2 eller eventuelt 3, som foreslået af Knud Larsen-udvalget, er principielt ligegyldigt. Men forskudslønnen, som jo rettelig er et lån, forstår jeg simpelt hen ikke det hensigtsmæssige i. Det forekommer bagvendt at gøre dette beløb skattepligtigt ved udbetalingen, samtidig med – sådan har jeg opfattet forslaget – at hele beløbet skal pristalsreguleres efter endt studium, hvor det så naturligvis er fradragsberettiget ved tilbagebetaling. Jeg har svært ved at se, hvorfor dette system skulle være bedre end reelle statslån, som jo kun behøver at være halvt så store for at give de studerende det samme rådighedsbeløb.

Hele systemet med lønafkortning er vi heller ikke særlig begejstret for. Principielt er det problematisk, at ikke alle skal afdrage, hvad de tidligere har fået i forskudsløn eller lån, hvad man nu vil kalde det, og hvor problematisk det er, fremgår af bemærkningerne, som pointerer, at man ikke efter et endt studium kan unddrage sig lønafkortning ved at tage ophold i udlandet eller ved f.eks. at tage deltidsarbejde. Resultatet heraf kunne meget nemt blive en urimelig stavnsbinding af de studerende, som så i stedet for vil foretrække at tage erhvervsarbejde, og så har vi jo ikke løst det problem, vi gerne vil løse. I alle tilfælde forekommer det farligt og utilfredsstillende at tilbyde uddannelsessøgende en studiefinansiering, som uvægerlig vil lægge bånd på deres frihed efter endt studium.

Forslagsstillerne slår fast, at målet må være, at uddannelsesstøtten skal gives uafhængigt af forældrenes indkomst, og det er vi naturligvis helt enig i, men heller ikke her når forslaget helt sin egen målsætning. Hvis man går ind i en ungdomsuddannelse, skal man, til man er fyldt 21 år, stadig være afhængig af forældreindkomsten, og samtidig kan de 16–17-årige, der går ind i en uddannelse, der ikke regnes under ungdomsuddannelsen, få støtte uanset forældres indkomst, selv om de altså ikke er myndige. Jeg synes, det ville være mere rimeligt at arbejde for at få alle over 18 år gjort forældreafhængige i stedet for denne lidt besynderlige opdeling.

Men selv om vi altså ikke kan tilslutte os forslaget, som jeg mener rummer nogle meget betænkelige perspektiver, samtidig med at det ikke løser de grundlæggende problemer for de uddannelsessøgende unge, synes vi alligevel, der er grund til at sige tak for, at vi

[Connie Hedegaard]

her bliver præsenteret for nogle nye ideer, som forhåbentlig kan bringe os videre i de overvejelser, vi skal igennem, inden vi til efteråret, som lovet af undervisningsministeren, vil blive præsenteret for et regeringsudspil på dette område. Her håber vi så, at Knud Larsen-udvalgets hovedprincipper bliver udgangspunktet, ligesom vi håber, det vil lykkes ministeren at finde nogle penge et eller andet sted, for set i et lidt længere perspektiv tror jeg der vil være mange ressourcer både menneskeligt og økonomisk at hente ved en ordentlig studiefinansieringsordning.

Tørnæs (V):

De økonomiske vilkår for studerende i al almindelighed er utilstrækkelige. Man kan vel oven i købet sige, at måden, hvorpå uddannelsesstøtten er sammensat, i høj grad også er uhensigtsmæssig. Det er, som om det betragtes som en social foranstaltning at yde studerende økonomisk støtte, hvortil der er knyttet økonomiske betingelser, der langtfra synes tidssvarende, herunder især spørgsmålet om forældreafhængigheden.

Det foreliggende beslutningsforslag går da også ud på en meget omfattende ændring af de eksisterende uddannelsesstøtteordninger. Vi har med tilfredshed noteret os, at socialdemokratiet i sit beslutningsforslag erkender de økonomiske realiteter, i det mindste inden for studiestøtteområdet. Vi er jo normalt ikke forvænt med, at socialdemokratiet er parat til at acceptere de økonomiske realiteter.

Vi er fra venstres side indstillet på en åben debat om ændringer i studiestøtteordningerne, stadig væk naturligvis under forudsætning af, at man erkender de økonomiske realiteters tilstedeværelse. For os er det et stort spørgsmål, om den måde, der hidtil er prioriteret på, ikke mindst at der anvendes ca. 2 mia kr. pr. år til stipendier alene, er udtryk for en rigtig vægtning i forhold til, hvad der kunne opnås af studiestøtteordning med en stærkere vægt eventuelt på rentelette lån.

Man kunne vel forestille sig, at uddannelser i højere grad samfundsmæssigt blev betragtet som en investering, således at det i større udstrækning drejer sig om at sætte de studerende økonomisk i stand til at finansiere et studium, altså at man sammenligner investering i studier med erhvervsinvestering.

I beslutningsforslaget beskriver man således oprettelsen af et humankreditinstitut, der skal finansiere hele uddannelsesstøtten. Sådanne tanker er vi i princippet positive over for. Vi mener således, at det i den kommende diskussion om omlægning af støtteordningen bør tillægges en afgørende betydning, at forældreafhængigheden reduceres og helst helt fjernes.

Vi mener også, det er vigtigt, at vægtningen af stipendier og lånemuligheder ændres, således at stipendier, i det omfang det er nødvendigt overhovedet at beholde dem, fortrinsvis anvendes i de korte studier og i de første studieår.

Vi mener, det er vigtigt, at der motiveres til, at studietiden ikke gøres unødigt lang, og at de studerende er motivet for at afslutte et påbegyndt studium på normeret tid. Det er hensigtsmæssigt ikke alene af hensyn til de studerende selv, men også af hensyn til hele uddannelsesområdet og dermed antallet af ledige uddannelsespladser.

Vi ser derfor frem til behandlingen af det bebudede regeringsinitiativ i næste samling. Vores prioritering er således den, at det med de midler, der anvendes på området, tilgodeses, at de studerende får en større økonomisk frihed og hermed større uafhængighed.

Alice Faber (SF):

Fru Connie Hedegaard nævnte, at Studenterrådet havde noteret sig, at der var tale om en forringelse i forbindelse med dette forslag. Er det sådan, at fru Connie Hedegaard vil komme op og fortælle, hvad det er for nogle forringelser, for det synes jeg hører med i debatten?

Men ellers vil jeg sige, at der er hårdt brug for en reform af studiestøtten. Det, at de studerende ikke får en ordentlig støtte eller en rimelig låneordning, har haft stor betydning for uddannelsernes længde. Rekrutteringen til uddannelserne har det også haft betydning for, og ofte har vi været ude for, at uddannelserne er blevet forringet. At der sker større frafald fra studierne, er også en af følgerne samt i det hele taget dårlige levevilkår generelt for studerende.

De lange studietider bruges som argument af undervisningsministeren for at ændre uddannelsernes længde, især inden for humaniora, selv om ministeren godt kender den

[Alice Faber]

egentlige årsag, en årsag, som også Knud Larsen-udvalget peger på.

Vi vil pege på de menneskelige konsekvenser for de studerende, på konsekvenserne for uddannelsesinstitutionerne og på det skæve billede i de statistikker, der udarbejdes. Den skæve sociale rekruttering er blevet forværret i de senere år. Arbejderbørn og børn, hvis forældre ligger i lavtlønsområdet, tør ikke gå i gang med de videregående uddannelser eller mellemuddannelserne. De tør ikke kaste sig ud i noget så uoverskueligt som en videregående uddannelse, som de ikke kender ret meget til, da de sjældent er i familie med nogen eller kender nogen, som har gennemgået en længerevarende uddannelse. Der skal megen sikkerhed til for at bryde den skæve rekruttering til bestemte uddannelser.

Gældsbyrderne er et kapitel for sig. Vi har diskuteret det mange gange, og der er også lavet nogle lappeløsninger, som til trods for hensigten ikke har løst problemerne for mange af de gældsbelastede. Det store frafald, som især går ud over kvinderne og studerende med børn, er også et stort problem. De har brug for bedre forhold. Der tales fra alle partier om det herinde, men det reelle indhold i handlingerne når næsten aldrig længere end til avisoverskrifterne.

Der er mange årsager til, at vi skal have en uddannelsesreform, og derfor er vi glade for socialdemokratiets forslag. Især kan jeg ikke stå for ordet humankreditinstituttet, men det er der måske nogle andre der synes er dårligt. Jeg synes, det er et meget godt udtryk. Men bortset fra det er der mange fornuftige tanker i forslaget.

Selvfølgelig ville vi gerne have forældre-uafhængigheden til at gælde fra det tidspunkt, den unge er myndig, altså når han eller hun er 18 år. Det er en kunstig foranstaltning at klistre en anden myndighedsalder på sådanne forslag. Det samme gælder for sultecirkulæret. Vi finder, det er vigtigt at prioritere højt, at de unge er selvstændige individer fra det 18. år.

Vi synes, at lønafkortningssystemet er en god løsning på afbetalingen af studiegæld; det er de samme tanker, som vi har i vort gældsreformeringsforslag. Vi er glade for, at egenindtægtsgrænsen er hævet, og kan acceptere beløbene på forskudslønnen og uddannelseslønnen, men vi mener, der kan være mange problemer i, at der kun kan ydes ud-

dannelsesløn de to første år af en videregående uddannelse. Det kan igen give en skæveling i rekrutteringen, som vel også socialdemokraterne er enige i at vi skal have væk. Vil det ikke få flere end ønsket til at vælge en mellemuddannelse til skade for det behov, vi har også for folk med videregående uddannelser?

At forslaget er udgiftsneutralt i forhold til den nugældende ordning, er jo fint. Så er spørgsmålet, hvem der har ret: undervisningsministeren eller socialdemokratiet, men det hører vi vel nærmere om.

Til sidst et spørgsmål i anledning af bemærkningerne om de økonomiske konsekvenser. Hvad er det for nogle sparede dagpenge? Hvis de er der, vil vi meget gerne være med til at bruge dem til løn i basisåret for EFG-eleverne. Det har vi haft som ændringsforslag til finanslovsforslaget i flere år, og det prioriterer vi meget højt.

Vi vil altså gerne være med til en meget stor del af forslaget.

Estrup (RV):

Det har længe været aldeles klart, at vores uddannelsesstøttesystem var utilstrækkeligt og uhensigtsmæssigt indrettet. Stipendier og rentelette statslån udgør for lille en del, statsgaranterede banklån for stor en del.

De uddannelsessøgende har valget mellem at tage erhvervsarbejde i et omfang, der fører til deltidsstudier og tilsvarende lange studietider, eller at lånefinansiere deres uddannelse med en helt uoverskuelig gældsbyrde til følge. Det hæmmer lysten til at tage uddannelse, det spoler effektiviteten i vores uddannelsessystem. Problemet skal løses.

Derfor skal socialdemokratiet bestemt ikke have utak for dette beslutningsforslag. Det bidrager til at sætte fokus på det uholdbare i situationen og forhåbentlig også til, at vi kommer i gang med at løse problemet, men om løsningen ligefrem er dette forslag, vil jeg godt sætte spørgsmålstegn ved. Det løser eksempelvis hverken problemet med finansiering af de lange videregående uddannelser eller problemet med den utilfredsstillende afhængighed mellem uddannelsesstøtte og forældreindkomst, og det skaber nye problemer, bl.a. ved at afskaffe ungdomsydelsen.

Selve princippet om at gøre uddannelsesstøtten tilbagebetalingspligtig eller til en, som

[Estrup]

det hedder i forslaget, forskudsløn er en gammel socialdemokratisk kongstanke, som bl.a. fru Ritt Bjerregaard arbejdede med i sin tid som undervisningsminister. I og for sig er princippet tilløkkende. Der kan anføres mange gode argumenter for, at man gennem en eller anden type lånearrangement skal have mulighed for at flytte indkomst i livsforløbet fra de erhvervsaktive år til uddannelsesårene, men problemet, som også den tidligere socialdemokratiske undervisningsminister måtte give op over for, vedrører beskatningen ved tilbagebetaling. Man kan ikke undgå at få marginalskatteprocenter, som nærmer sig de 100 og dermed fjerner stort set ethvert incitament til at have en indtjening over dagpen-geniveau.

I den foreliggende udformning af princippet når man i hvert fald, så vidt jeg kan se, op på en marginalskat på 80-90 pct. eller derover, og det enten fjerner erhvervstilskyndelsen eller fører til krav om øget løn til akademikere og andre langtidsuddannede.

I det hele taget synes jeg ikke, at problemerne for de lange uddannelser løses. Efter de to første år er man henvist til ren lånefinansiering, ganske vist en human sådan, og det er selvfølgelig en fordel, specielt sammenlignet med de nuværende statsgaranterede banklån, men får det studerende i de videregående uddannelser til at kvitte erhvervsarbejdet i større omfang? Det tvivler jeg på.

Tilbagebetaling efter uddannelsens afslutning vil virke afskrækkende, og specielt løser det ikke det problem, som er knyttet til specialeskrivning. Det er væsentligt, at uddannelsesstøtten er høj i de første studieår, der er præget af usikkerheden, men lige så væsentligt er det, at uddannelsens afslutning og specialeskrivning kan ske uden tyngende erhvervsarbejde. Derfor må støtten være maksimal i hvert fald det sidste halve år af uddannelsen.

Det, som gør mig mest betænkelig, er, at beslutningsforslaget fjerner ungdomsydelsen. Det er selvfølgelig udmærket, at uddannelsessøgende mellem 16 og 18 år kan få uddannelsesløn, også selv om det kun bliver 60 pct. af maksimum. Men hvad med de 16-18-årige, som ikke er under uddannelse eller har fået arbejde, og hvis forældre hører til de socialt dårligt stillede? De mister ungdomsydelsen uden at have fået noget i stedet. Det kan ikke være meningen, at 16-18-årige kun

har ret til en ydelse, hvis de passer ind i fastlagte båse i uddannelsessystemet. Denne del af forslaget kan simpelt hen ikke være gennemtænkt. Efter det radikale venstres opfattelse er det tværtimod nødvendigt, at man sikrer alle unge en fast grundydelse. Vi ønsker, at der også for unge bliver taget fat på princippet om borgerløn.

Trods disse lidt kritiske bemærkninger vil jeg gerne ligesom andre slutte med en ros til socialdemokratiet for dette forslag. Der er mange spændende tanker i forslaget, og der er virkelig gjort forsøg på at give en fylldig dokumentation af virkningerne. Jeg vil gerne fremhæve, at det er sobert, at man har forsøgt at lave et finanspolitisk neutralt forslag og ikke er gået ind i overbudspolitik.

Når jeg alligevel sidder tilbage med uafklarede spørgsmål, skyldes det først og fremmest, at området er uoverskueligt. I den forbindelse må vi nok se på, hvordan det er med den finanspolitiske neutralitet efter budgetoverslagsårene. Det er jo ikke bare de uddannelsessøgende, men også staten, der med dette forslag skal lånefinansiere uddannelseslønnen. Hvad er det for en statsfinansiel regning, der ligger til os på længere sigt?

Det radikale venstre må tage forbehold over for forslaget i dets nuværende udformning, men vi indgår meget gerne i en diskussion om det, først og fremmest med det sigte nu at få gjort noget effektivt for at forbedre uddannelsesstøtten.

Bente Juncker (CD):

De studerendes økonomiske situation er i dag sådan, at mange må tage meget omfattende erhvervsarbejde med deraf følgende meget lange studietider eller er tvunget til at optage studielån allerede fra studiets begyndelse.

Centrum-demokraterne ønsker en reform af uddannelsesstøtten, som dels medvirker til en effektivisering af de videregående uddannelser, dels bidrager til at begrænse gældsbyrden efter endt studietid. Derudover bør en SU-reform udformes således, at det samlede SU-beløb plus en vis egenindtægt giver rimelige eksistensmuligheder.

Derimod er vi i CD betænkelige ved at indrette SU-systemet sådan, at det gøres til styringsinstrument for uddannelserne. Vi ser en ulempe i, at det socialdemokratiske for-

[Bente Juncker]

slåg opererer med en begrænsning af ydelsen af det, der kaldes den almindelige uddannelsesløn, til de første to år af et videregående studium. Man kunne derimod godt forestille sig, at stipendieandelen eller studielønsandelen, alt efter hvad man nu ønsker at kalde det, var forholdsvis større i de første studieår. Vi mener, at en begrænsning til kun to år er for lidt. Baggrunden for begrænsningen er for så vidt klar, idet forslaget hele vejen igennem tilstræber økonomisk balance, og det synes jeg er med til at karakterisere dets seriøsitet og kvalitet.

Vi er enige i, at støtten til de videregående uddannelser skal være uafhængig af forældreindtægten. Desuden mener vi, at aldersgrænsen for tildeling af SU generelt bør være 18 år, og at støtten bør ydes efter ens regler uanset uddannelsens art.

For at få dette ønske opfyldt slækker vi hellere på de ideelle krav andre steder. Lån og arbejdsindtægt samt finansieringsandele indgår også i socialdemokraternes SU-tanker, selv om man har valgt at give lånene et nyt navn og kalde dem forskudsløn. CD er enig i, at disse elementer skal indgå, ikke alene af hensyn til statsfinanserne. Lån er uundgåelige, men vi er langfra sikre på, at man selv i en økonomisk god situation ville ønske sig ren studieløn. Det er et spørgsmål om holdning, og vi mener, at man må ofre noget for at få en lang videregående uddannelse, men som jeg sagde i indledningen, bør det være på vilkår, der muliggør tilbagebetaling.

For ikke så mange år siden vakte det opmærksomhed, at en studiegæld oversteg 100.000 kr. Nu er det efterhånden blevet sådan, at den ligger omkring de 300.000 kr. Det er uacceptabelt, og det skulle vi meget gerne væk fra.

Om indtægt ved erhvervsarbejde i studietiden kan man anlægge den betragtning, at det helt bør undgås af hensyn til studietiderne og også af hensyn til, at der derved frigøres arbejdspladser til andre. CD har den holdning, at begrænset erhvervsarbejde samtidig med studierne, altså et supplement til studiestøtten, ikke er noget dårligt i sig selv. Vi er af den opfattelse, at job i begrænset omfang er en fordel og bidrager med kvalifikationer af betydning ud over de rent akademiske kvalifikationer, som er af værdi for éns fremtidige indsats.

Centrum-demokraterne finder socialdemokratiets forslag spændende på mange måder, og vi vil gerne complimentere forslagsstillerne for den dygtige og klare måde, de har udformet deres ideer på. Forslaget ser vi som et glimrende udgangspunkt for debat og diskussion, også i relation til det forslag til en SU-reform, som regeringen og undervisningsministeren har bebudet vil komme til efteråret.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Vi kan kun give socialdemokratiet ret i, at de studerende befinder sig i en mere end katastrofal økonomisk situation, og at denne økonomisk katastrofale situation fortsætter også efter endt studietid med alt for stor studiegæld og arbejdsløshed for mange. Derfor har vi for øvrigt sammen med SF fremsat vores eget forslag til en forbedring. Vi mener, at socialdemokratiets udspil er godt, og vi mener også, det er godt, at socialdemokratiet siger, at de studerendes elendige situation skal klares nu, at man ikke kan vente. Hver eneste gang vi har snakket om SU, har alle, inklusive de borgerlige ordførere, sagt, at noget måtte der gøres, så jeg håber, at det sker snart.

Forslaget skal være statsfinansielt neutralt, andet er tiden ikke til, siger socialdemokratiet. Denne holdning lægger da også store, ja meget store begrænsninger på forslaget. Det erkender socialdemokratiet selv.

Socialdemokratiet har på den baggrund ikke kunnet foreslå en nævneværdig stigning af den almindelige uddannelsesløn, som jo skal erstatte stipendierne, og den almindelige uddannelsesløn skal kun gives i 2 år. Man har heller ikke kunnet gøre den almindelige uddannelsesløn uafhængig af forældreindtægten for unge under 21. Her kommer VS' første betænkeligheder ind. Vi mener, at begrænsningen til de 2 år med hensyn til den almindelige uddannelsesløn kan ses som en bevidst styring af uddannelserne væk fra de længerevarende uddannelser henimod de korterevarende. Det er også de intentioner, der ligger i Knud Larsen-udvalgets rapport, og det mener vi faktisk er en kortsigtet betragtning.

Hvad forskudslønnen angår, er den skattepligtig, når den udbetales, og fradragsberettiget, når lønafkortningen finder sted. Vi mener, at man på den baggrund kunne komme i

[Elisabeth Bruun Olesen]

den situation, at man betaler omkring 100 pct. i marginalskat og afkortning af den sidst tjente krone. Det vil vi godt have regnet grundigt igennem under udvalgsarbejdet.

Vi mener også, at denne nye ordning kunne tvinge alle ud i den situation, at de kommer til at skyldes lige så meget væk som dem, der skyldes mest i dag, hvis de tager en længerevarende uddannelse. De studerende, der f.eks. tager en uddannelse, som er normeret til 6 år, og gennemfører den på 7 år på grund af studenterpolitiske aktiviteter, kommer faktisk til at skyldes 300.000 kr. væk, hvis man følger forslaget. Vil vedkommende så ikke alligevel tage erhvervsarbejde for at begrænse gælden, og vil noget af sigtet med forslaget så ikke bortfalde?

Vi mener som sagt, det er uheldigt, at den almindelige uddannelsesløn kun kan gives i 2 år, og vi frygter, at den gennemgribende omlægning af studiestøtten, der lægges op til, blokerer for en reform, der er mere rigtig, en reform, der forbedrer de studerendes vilkår mere, og som tvinger staten til at yde mere til de studerende.

Hvis vi sammenligner de tanker, socialdemokratiet har gjort sig, med nogle af de tanker, vi har set venstre gøre sig, hvorefter alle unge arbejdsløse, bistandsklienter og uddannelsessøgende skal have et eller andet fælles beløb, støtter vi selvfølgelig socialdemokratiets model. Vi synes, at der er nogle meget spændende tanker og overvejelser i socialdemokratiets model, og jeg kan faktisk ikke indse, hvor den skulle være ringere, sådan som situationen er i dag, men spørgsmålet er, hvad den blokerer for af andet.

Vi vil gerne i udvalget være med til et grundigt arbejde, hvor vi kan få de økonomiske konsekvenser belyst.

Jeg vil slutte med at sige, at vi finder også, det er problematisk, at de unge, der ikke er under uddannelse, ikke vil få ungdomsydelse.

Pia Kjærsgaard (FP):

Hvordan man end vender og drejer det her lovforslag, vil det kræve flere udgifter og mere administration. Forslaget om uddannelsesløn til alle kan vist roligt siges at være en ordentlig mundfuld rent økonomisk.

Fremskridtspartiet stiller sig meget skeptisk til forslaget, som vi finder indviklet; det

har for mange punkter, vi ikke på nuværende tidspunkt kan gennemskue. Men det må udvalgsarbejdet så råde bod på.

Fremskridtspartiet har aldrig været tilhænger af, at uddannelsesstøtten skal være afhængig af forældrenes indkomst. Derfor er det for os rart at se, at socialdemokratiet har haft samme tanker, selv om man kun har strakt sig til at nedsætte afhængighedsgrænsen fra 22 til 21 år. Efter fremskridtspartiets mening skulle man have den ordning afskaffet helt.

Muligheden for lønafkortning kan højst være til stede i 10 år, står der i beslutningsforslaget. Hvad så, hvis man ikke er færdig med lønafkortningen? Hvem skal betale den gæld, der er opstået, hvis den uddannelsessøgende ikke mod forventning får arbejde efter uddannelsens afslutning?

Ved at give alle uddannelsesløn vil der være en del unge, der modtager en form for belønning for at uddanne sig. Disse beløb kan bruges meget forskelligt. Nogle har hårdt brug for en bedre økonomi, mens andre kan tage sig et par ferieture sydpå for statens regning. Også det trækker i den gale retning.

Det kunne også tænkes, at man købte obligationer for pengene og klarede sin indtjening med forskellige erhvervsjob, for det er ikke et beslutningsforslag, der standser de uddannelsessøgendes erhvervsarbejde, hvilket jeg da heller ikke på nogen måde kan se noget rimeligt i. Spørgsmålet er nok mere, hvor mange dette beslutningsforslag virkelig vil gavne, altså hvor mange der virkelig har brug for støtten. Erhvervsarbejde skader som bekendt ikke, og unge, der er under uddannelse, tager heller ikke skade af at have et eller andet erhvervsarbejde ved siden af studierne. Jeg fristes til at sige tværtimod.

Det blev ikke en positiv kommentar til beslutningsforslaget, men vi lader en dør stå på klem til efter udvalgsarbejdet, hvor vi meget gerne skulle få afklaret de økonomiske konsekvenser.

Erling Olsen (S):

Der var mange enkeltheder i de mange interessante indlæg, der nok var værd at kommentere. Jeg skal nøjes med at takke både ministeren og ordførerne for den åbenhed, der var over for at diskutere systemændringer. Derefter skal jeg prøve på at gøre

[Erling Olsen]

klart, hvad det egentlig er, der har ligget os i socialdemokratiet på sinde.

Vi har taget udgangspunkt i, at den nuværende uddannelsesstøtte ikke er til at leve af, medens man studerer, og at den ikke er til at leve med, når man er færdig. Man bliver økonomisk invalideret, systemet er stift og bureaukratisk, og derfor har vi brug for en systemændring.

Vi har også taget udgangspunkt i, at en sådan systemændring ikke kan afvente et folketingsvalg, og derfor må der lægges nogle bånd på en sådan ændring af rent statsfinansielle grunde. Det må man acceptere, det er arbejdsvilkårene i dette folketing. Skal man gennemføre en systemændring, må den være statsfinansielt neutral. Det har vi tilstræbt. Vi kan diskutere, om det er nået; vi har diskuteret enkelthederne, men det var hensigten.

Derimod har det ikke været hensigten at gøre systemændringen ressourcemæssigt, efterspørgselsmæssigt neutral, sådan som undervisningsministeren udtrykte det. Det hænger sammen med, at vi mener, at uddannelse er en investering. Ligesom vi for øjeblikket ser regeringen bortforklare det ret store betalingsbalanceunderskud med, at det er gået til investeringsgoder, maskiner, vil vi sige: all right, hvis den gennemsnitlige 10 pct.s forøgelse af de uddannelsessøgendes ressourcer, der ligger i forslaget – det er virkningerne gennemsnitligt – går til at investere i uddannelse, så får vi en bedre udnyttelse af vort uddannelsessystem i øvrigt, og vi får en bedre fremtid ved at investere ikke bare i realkapital, men også i mennesker.

Derfor erkender vi blankt, at det er statsfinansielt neutralt, men at det ikke er ressourcemæssigt neutralt, men det accepterer vi, fordi det er en investering. Hvis man vil lave en forøgelse af uddannelsesstøtten – nå, nu skal vi holde os fra det polemiske, men altså hvis man vil gå på jagt hos andre befolkningsgrupper efter pengene, så er det ikke så godt. Jeg tror, at vi i stedet for skal betragte det som en investering.

Men all right, der er altså de bånd på det, vi må have af statsfinansielle grunde. Men vi har forsøgt at lave båndene sådan, at de ikke ødelægger systemet. Det vil sige, at hvis man senere hen skulle ønske – hvad vi meget gerne ser – at give en større del af den samlede uddannelsesløn eller at give den i længere tid end 2 år eller, hvad vi også meget gerne ser,

helt afskaffe forældreafhængigheden også i ungdomsuddannelserne, kan man gøre det, for systemet er der. De bånd, der er lagt på, er udelukkende lagt på af statsfinansielle hensyn. Det har sådan været det overordnede.

Hvad har så været de ledende synspunkter for os? Det har været, at uddannelse er et arbejde, og for sit arbejde skal man ikke have stipendier eller lån, man skal have løn.

Vi har videre sagt: ja men uddannelsessøgende er selvstændige mennesker. Derfor skal forældreafhængigheden afskaffes, i hvert fald for de videregående uddannelser, og så snart der er statsfinansiell mulighed for det også for ungdomsuddannelserne.

Vi har sagt, at lønnen skal være til at leve af, og vi har taget udgangspunkt i lærlingelønnen, ikke i beregninger over, hvad man egentlig burde have. Vi kan ikke se, at det store flertal af de uddannelsessøgende får en forringelse ved vores system. Vi har regnet meget på det og mener, at det i snit vil være en 10 pct.s forbedring.

Men der er én gruppe, der faktisk får en forringelse, og det er dem, der i dag har en maksimal arbejdsindtægt på 50.000 kr. og et lån på 40.000 kr. De mennesker er i virkeligheden stillet, som om de havde en arbejdsindtægt på 130.000 kr., for de betaler kun skat af de 50.000 kr., mens de 40.000 kr., de har i lån, er skattefri. Dermed er de stillet, som om de havde 130.000 kr. i arbejdsindkomst. De får straffen i form af, at de senere hen i livet får en vældig afdragsbyrde, fordi lånene m.v. hober sig op.

Det næste er, at man skal kunne leve med det efter endt uddannelse, og derfor begynder vi først at lønafkorte efter de 104.000 kr., efter dagpengenes maksimumbeløb. I øvrigt er der skattefrihed for den indtægt, der går til lønafkortning, for der er jo betalt skat af det tidligere, nemlig dengang man fik det som forskudsløn. Selv om man betragter lønafkortningen som en art skat, har vi svært ved at nå op på en marginalskat, der er højere end 75 pct.

Men o.k., alle disse ting vil vi drøfte i udvalget. Lad os springe detaljerne over her. Vi har i øvrigt sagt, at det skal være menneskevenligt og papirløst. Der er en hel masse teknik i det. Lad os også drøfte det i udvalget.

Endelig er der som noget meget væsentligt en speciel ting i det, nemlig at når vi indfø-

[Erling Olsen]

rer dette system og kalder det løn, så vil vi beskutte forskudslønnen, når den udbetales, men lønforskuddene, der først kommer senere hen, efterlader i systemet et statsfinansielt overskud de første år. Det er dette statsfinansielle overskud, vi gerne vil benytte til at give dem, der er inde under systemet, en mulighed for at ombytte deres bankkredit med humankredit, sådan at de i realiteten får deres gæld halveret, fordi der er skattefradrag for den, fordi de ikke får yderligere realrentetilskrivning, fordi lønafkortningen sættes i relation til deres indkomst og der sættes en overgrænse for det.

Dette er det, der har været afgørende for os. Men helt afgørende for os er det at få en debat i gang, sådan at vi, så længe dette folketing sidder, kan ændre situationen for de uddannelsessøgende, for det trænger den meget til at blive. Jeg takker for den åbenhed, vi har mødt.

Connie Hedegaard (KF):

Fru Alice Faber stillede mig det helt konkrete spørgsmål, hvordan Studenterrådets uddannelsessekretær har begrundet, at dette decideret vil være en forringelse.

Nu skal jeg ikke være den store bannerfører for Studenterrådet, det vil de nok betakke sig for, men et af argumenterne var, at stipendierne kun bliver givet i to år, samtidig med at forskudslønnen er skattepligtig. Derved frygter man, at erhvervsarbejde på ingen måde vil blive begrænset, og så vil der ikke være tale om nogen egentlig forbedring f.eks. med hensyn til studietider.

I øvrigt skal jeg ikke argumentere på deres vegne, men for egen regning sige, at jeg mener, at man kan stilles ringere derved, at man afskæres fra f.eks. at tage udlandsophold og at tage deltidsarbejde efter endt studietid. Der kunne godt være mange, der i deres uddannelsesforløb er så ringe økonomisk stillet, at de er nødt til at tage denne forskudsløn og måske ikke helt forudser, hvilke konsekvenser for deres frihed senere hen det vil give. Jeg synes, det ville være en fordel, at vi fik nogle lavforrentede statslån med en fast realrente, så man virkelig ved, hvad man har at rette sig efter.

I øvrigt vil jeg sige, at hr. Erling Olsen netop udtrykte ønske om, at vi får en debat i gang, og man kan jo høre, at vi alle sammen er enige i, hvor alvorligt problemet er. Jeg

tror egentlig, at det vil lykkes os her i FN's ungdomsår at nå frem til en rimelig studiefinansieringsordning. Der er i hvert fald hårdt brug for den.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Jeg vil gerne sige tak for hr. Erling Olsens sammenfattende bemærkninger. Det er oplagt, at vi alle sammen har svært ved at overskue et forslag, der rummer så mange ting og detaljer og i øvrigt drejer sig om et vanskeligt område.

Der var én ting, jeg savnede meget, og det var en redegørelse for, hvad det er for socialdemokratiske tanker, der ligger bag ved afskaffelsen af ungdomsydelsen. Jeg kunne forstå det, hvis man havde sat noget i stedet for hele den gruppe, der nu mister ungdomsydelsen. Der er jo en gruppe tilbage, som jeg sagde i mit indlæg, der ikke er inde i uddannelsessystemet, der ikke har fast arbejde, og som stadig væk er socialt meget dårligt stillet i relation til deres forældres husstandsindkomst. Hvad med dem? Hvorfor skal de holdes udenfor?

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Nu har fru Connie Hedegaard to gange sagt, at dette forslag skulle åbne mulighed for, at det ligefrem blev forbudt at tage deltidsarbejde eller at tage til udlandet efter endt studietid. Jeg kunne godt tænke mig at høre, hvor det står.

Erling Olsen (S):

Ja, det sidste kunne jeg også godt tænke mig at få at vide, for det står der ikke.

Det, som fru Connie Hedegaard måske har hæftet sig ved, er, at vi skriver, at lønafkortningen kan foregå i maksimalt 10 år, hvori man enten har været skattepligtig her i landet og har været beskæftiget eller har fået dagpenge på fuldtidsbasis. Vi har altså denne 10 års grænse, men man skal ikke kunne spekulere i at tage deltidsarbejde og så slippe for lønafkortning. Man må meget gerne tage deltidsarbejde, men så gælder alligevel 10 års reglen; man skal være underkastet lønafkortning, hvor man har normale forhold. Man må meget gerne tage til udlandet efter endt

[Erling Olsen]

uddannelse, men man skal altså ikke tage til udlandet og få indkomst og så vende tilbage, og så er man sluppet for lønafkortning. Det vil sige, det er altså 10 år, hvor man har skattepligt her i landet. Der står oven i købet, at vi vil løse op i forhold til Statens Uddannelsesstøtte sådan, at hvis man vil tage en del af sin uddannelse i udlandet, kan man også gøre det. Men det vil vi vende tilbage til.

Hr. Estrup spørger: hvorfor nu dette med ungdomsydelsen? Det hænger sammen med, at dette forslag er led i en samlet socialdemokratisk strategi i ungdomsåret, og den har som sit første punkt, at enhver ung skal have tilbudt enten uddannelse eller arbejde. Derfor siger vi, at de mennesker, der ikke har fået arbejde, er jo så i uddannelsessystemet, og så erstatter vi det med en uddannelsesløn. Derfor ligger der til den gruppe, som kommer i klemme efter hr. Estrups mening, om jeg så må sige, andre dele af den socialdemokratiske politik, nemlig ønsket om at sikre dem et arbejde.

(Kort bemærkning).

Connie Hedegaard (KF):

Til fru Elisabeth Bruun Olesen: det, jeg faldt over, står i bemærkningerne til punkt 16:

»Ingen skal kunne undgå lønafkortning ved midlertidigt at tage ophold i udlandet eller ved kun at søge deltidsbeskæftigelse.«

Nu har vi så fået en udmærket forklaring af hr. Erling Olsen, og den vil jeg gerne tage til mig, men stadig væk mener jeg, at det kommer til at virke noget odiøst, hvis en efter et par år siger: nu vil jeg gerne have deltidsarbejde og gå hjemme, eller hvad ved jeg. Det er, ligesom man så unddrager det offentlige nogle penge, og det synes jeg er et utilfredsstillende aspekt. Men det kan vi vende tilbage til under udvalgsarbejdet.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Jeg var glad for hr. Erling Olsens forklaring på, hvorfor man ikke ville udstrække ungdomsydelsen til at gælde alle, men i stedet for vil have lagt den over som en særlig uddannelsesløn. Jeg synes også, den socialdemokratiske tanke om, at alle skal have uddannelse og arbejde, er pæn. Men jeg synes

dog stadig væk, at vi må bede om et svar på: hvad med dem, der ikke måtte passe ind i de pæne båse, man efter socialdemokratisk tankegang stiller op? Skal vi virkelig til at sige: dem vil vi ikke gøre noget for, de må passe sig selv, gå på bistandskontoret, vi vil ikke sikre dem på nogen led? Det er dog en alder, hvor man har svært ved at tage formynderi.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Vi har et par korte bemærkninger. Fru Alice Faber for en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Alice Faber (SF):

Det bekymrer naturligvis også mig. Jeg har ikke været opmærksom på, at der var dette hul i loven, og det kan jeg så beklage, men det bekymrer mig.

Ganske vist får de unge tilbudt et arbejde, og det synes jeg er meget flot, men jeg ved også, at der er en del af dem, der har svært ved at tage imod de arbejdstilbud, der gives, og vi ved ikke på nuværende tidspunkt, hvad det er for nogle arbejdstilbud, der gives. Men de kan blive syge. De får ingen arbejdsløshedsunderstøttelse. Mange af dem er ikke sikret i forbindelse med sygdom. Der ligger faktisk temmelig mange problemer her, som vi bliver nødt til at finde ud af hvordan vi skal løse. Hvordan er en enlig forsørger med en unge på 16 år, som brækker et ben, stillet?

(Kort bemærkning).

Erling Olsen (S):

Dette forslag til folketingsbeslutning er en holdningstilkendegivelse. Den socialdemokratiske holdning er, at alle unge skal have enten arbejde eller uddannelse, og i det omfang det lykkes, er det helt naturligt, at ungdomsydelsen bliver til en del af uddannelseslønnen, for så er de andre sikret på en anden måde. Det er holdningen.

Så kommer vi til: hvad skal der ske i praksis? Vi må jo nok erkende, at i et folketing med dette udseende bliver det meget svært at få virkeliggjort det, der ligger bag den socialdemokratiske holdning.

Det er ikke meningen med dette forslag at støde nogen unge ud i mørket. Så må vi se på, hvordan vi rent praktisk går frem. Me-

[Erling Olsen]

ningen har været, at det med hensyn til de unge under uddannelse, som i dag får ungdomsydelse – den er efter vores mening temmelig vilkårlig og administreres forskelligt rundt omkring – skal ind under nogle retsprincipper.

Det er altså ikke meningen, at nogle skal stilles ringere. Det er en lille flig af dette beslutningsforslag, som rækker ind i andre dele af ungdomspolitikken, og det er i hvert tilfælde ikke hovedsagen i dette, og det er i hvert tilfælde ikke meningen at stille nogen ringere.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg forstår godt, at da hr. Erling Olsen lagde hjerne til dette forslag, var han nødt til at tage hensyn til socialdemokratiets øvrige forslag. Det skal man ikke bebrejde hr. Erling Olsen, men derimod socialdemokratiet.

Problemet er, at dette med ungdomsgaranti forudsætter enten uddannelsesvang eller arbejdstvang, for allerede i dag er der masser af unge i nærheden af skoler med ledige pladser inden for brancher med gode beskæftigelsesmuligheder, der ikke vil gå på disse skoler. De vil have et arbejde, og det kan godt være, der er arbejde i naboområdet, men ikke lige på det felt, hvor de vil have arbejde.

Det problem vil vi have til evig tid, også selv om der blev fuld beskæftigelse. Sådan nogle mennesker var der også i 1960'erne og i begyndelsen af 1970'erne, og derfor er hr. Estrups spørgsmål stadig væk godt, men det vedrører bare ikke hr. Erling Olsens forslag. Det vedrører det i hvert fald kun marginalt, fordi hans problem ganske enkelt er, at han måtte tage hensyn til socialdemokratiets øvrige politik, da han lavede forslaget.

I øvrigt vil jeg sige, at jeg synes, hr. Erling Olsens svar har været meget gode og uddybende, sådan at når man har forslaget og hr. Erling Olsens svar på de spørgsmål, der er stillet, har man et godt grundlag for at kunne vurdere de skitser, der lægges frem. Jeg vil godt love, at undervisningsministeriet og finansministeriet i fællesskab vil udarbejde et papir og sende til udvalget, sådan at man på tryk kan se, hvad man fra det hold mener, der er af fordele og ulemper ved de skitser, der er lagt frem. Jeg vil gerne takke hr. Er-

ling Olsen for de uddybende bemærkninger, han er kommet med.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Jeg skal ikke forlænge debatten om ungdomsydelsen væsentligt, blot sige, at jeg var glad for hr. Erling Olsens sidste bemærkning om, at det så sandelig ikke var tanken at forringe situationen for nogen. Jeg synes, at dertil hører ikke bare et spørgsmål om den økonomiske ydelse – det er noget, vi er nogle her i salen der bør sige til socialdemokratiet en gang imellem – hertil hører også muligheden for at vælge frit selv. Jeg tror, man skal tænke på, når man skræddersyr systemer, at det kan være nødvendigt en gang imellem at lade de unge vælge selv. Når man ser på, hvad der sker omkring BZere og andre ting, hvad er det så andet end reaktion mod formynderi?

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 130:

Forslag til folketingsbeslutning om en forsøgspraktikordning for arkitektstuderende.

Af Ingerlise Koefoed (SF) m.fl.
(Fremsat 23/4 85).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):